

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre	2 kor.	Egészévre	8 kor.
Fél évre	4 .	Egyes szám ára	20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők. Hirdetéseket, valamint nyiltéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Közlekedés.

Az elmúlt héten oly esemény történt az országban, mely alkalmasnak mutatkozott arra, hogy az államalapjait rendítse meg. Még leírni is iszonyat! Április hó 19-én állottak meg az első mozonyok, s már 20-án az egész országban szünetelt a közlekedés. Az állami vasutak alkalmazottjai megfellelkezvén a szolgálatba lépés alkalmával tett esküjükről, minden vonalon beszüntették a közlekedést. És miért? Mert az állam nem akarta nekik megadni a fizetés rendezés azon mérvét a melyet ők kívántak.

Az állam minden rendű polgára nagy elismeréssel volt a vasutasok által mintaszerű pontossággal teljesített szolgálatokért s teljes rokonszenvével kísérte anyagi egzisztenciájukért folytatott fáradózásaikat s ha azt kívánták volna, hogy ép azon ellátásban részesüljenek mint a nyugati államok vasutainak alkalmazottjai, annak teljesülését is örömmel látta volna; ha nem elég a hat és fél millió, tizenöt milliót kell részükre előirányozni, hisz a munkás érdemes a maga bérére. De a kormány a leghatározottabb alakban kijelentette, hogy a benyújtott törvényjavaslatban lefektetett fizetési rendezésen felül, az állam pénzügyeinek jelenlegi helyzetében többet adni, nem képes, annélkül, hogy az államháztartás egyensúlyát veszélyeztetné s ez által pénzügyi romlásunkat okozná; és akkor a vakszenvédellyel elragadtatva, a meggondolatlan bujtogatás által feltűzelve, oly cselekedetre engedték magukat ragadtatni, mely az államnak és egyeseknek milliókra menő károkat okozott; nemzetgazdasági hitelünket megingatta, és kormányzati képességünket a külföld előtt kompromittálta; ez a csapás felér egy elvesztett csatával.

Epp az a testület cselekedte ezt, melyet a magyarság gerinczének tekintettünk, melytől a magyarság minden vonalon való megerősödését vártuk.

Es a kormány ily válságos helyzetben hazafiúi aggodalmait és tulságba vitt humanizmusa által vezettetve, tulment a megengedett határon; mert ha pénzzel nem tudta elejét venni, a kezében levő egész hatalmával kellett volna megakadályoznia a stricke kitörését. Mint a példa mutatja, ugyis e térre kellett lépnie; a hatalom kifejtésében s a józan humanizmus által vezérelt békéltető eljárásban az ország minden polgára egyetért a kormányval. Nem lehetetlen ugyan, hogy az ország védelme tekintetéből az egész forgalom katonai igazgatás alá fog vétetni s az adott példán okulva e radikális intézkedésbe is bele kell nyugodnunk, mert az állam egzisztenciáját a bujtogatások által félre vezetett felfogások esélyeinek kitenni nem lehet, nem szabad.

Az ország fővárosából s a vidék különböző pontjairól érkezett egymásnak ellent mondó táviratok hatásai által nyugtalanított kedélyek egyszerre lecsillapultak, midőn április hó 25-én délután valamivel 2 óra előtt a katonai vonat a petrozsényi pályaudvarra berobogott; szokatlanul festett az ezután a nemsokára beérkezett második vonat, melynek gépjén a mozdonyvezető és fűtő

két szuronyos katona között irányította a vonatot.

A katonai vonatot, melyen az aradi üzletvezetőség békéltető bizottsága jött, az állomáson volt személyzet a legnagyobb csendben és nyugalommal fogadta.

Az itteni állomás személyzete tulajdonképpen nem is sztrájkolt. Szolidaritást vállalt ugyan azon bizottsággal, mely a fizetés rendezés sürgetését kezébe vette, de a sztrájkolókkal nem, annyira nem, hogy kedden este, vagyis 19-én 5 órakor a rendes személyvonatot elindították, s csak midőn értesültek, hogy a piskii állomás több vonatot nem fogad, szüntették be a vonatok indítását. A szükséges gépek állandóan fűtve voltak, hogy bármelyik perczen rendelkezésre álljanak. Semmi zavargás, semmi tüntetés. A lakosság csak onnan tudta a forgalom beszüntetését, hogy postát nem kapott s nem utazhatott el, különben mindenütt a legnagyobb rend és csend. Ha végig ment az ember a pályaudvaron egy lelket sem lehetett látni, csak a megszokott mozgalmasság és munka zajának hiánya, a siri csend hatott végtelen kellemetlenül. Sehol semmi rongálás, sőt a legkisebb hiány sincs az egész vonal mentén.

Midőn az időközben mind nagyobb számmal csoportosuló személyzet látta, hogy már a harmadik vonat is megérkezik, annélkül, hogy neki része lenne benne épp úgy csodálkozott mint a közönség.

Délután három órára volt egybehiva a petrozsényi állomás egész személyzete, hogy közöljék vele a munkába állás feltételeit, ugyan is a főnöki irodában kitett iven mindenki kötelezi magát,

„Petrozsény és Videke” tárczája.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Figyelemmel olvasom becses lapja minden számát és nagyon feltűnőnek találok, hogy igazságok, életpaszttalok, a tudományok előhaladásának egyes problémái, általán azon dolgok melyek mélyen érdeklik a gondolkodó embert, a napi események zür-zavarába keverten, elrejtve, eldugva jelennek meg a lap hol az egyik hol a másik rovatában, mintha félne szerkesztő ur felkelteni a többi vidéki lapok irigységét az által, hogy a gyermeket nevéni nevezi. Érdektelen bevezetések, semmit mondó mesék szintelen hurkába rejti a legbecesebb és legérdekesebb közleményeket.

Melyik gondolkodó embert ne érdekelte volna a 14. számban megjelent fejtegetése a lélek halhatatlanságának a tudományos kutatások világításában tárgyalva.

Az egyetértés rákövetkező vasárnapi számában olvasom a „halhatatlanságról” szóló tárcza elmékedéseit és csodálkozva látom, hogy a lélektannak, a tudományos buvárlatok által rég megváltoztatott alapjaira vannak a gondolatok építve. A léleknek a testtől való külön léte vétetik a bizonyítás alapjául.

A mult vasárnap pedig kezembe akadt Haeckel Ernőnek a Monizmusról, mint vallásról szóló könyve. A monizmus a Darwin tanából ered. Az egész természeti és erkölcsi világra alkalmazott szélső Darwinizmus valásalapító törekvése. A Darwinizmus áttitelve a mystikus lelkekbe. A természet nem öntudatlan massa, hanem egy végtelen arányú élő lény, mindeneknek

anyja és mindenek teremője. Ez a monizmus. Darwin tana a teremtés csodáinak legjozanabb magyarázata, a mysticismus pedig a lélek elmerülése a sejtelmes titokszertü végtelenségbe. A fejlődés azt hirdeti, hogy a természetben létezők nem külön csodák útján jöttek létre, hanem egyik a másiktól fejlődött, a különbség közöttük nem a lényegben, hanem csak a fejlettség fokozatában van.

A tengerből folyton emelkednek a hullámok, hogy ismét visszasiüljedjenek bele, önálló létük nincs, de azért mégsem mulnak el végkép, mert a mi alkotta őket, a víz, tovább él az Océánban. Így a természet is folyton hozza létre teremtményeit, hogy azután ismét magába fogadja őket, ámdé azért nem enyésznek el végkép, mert a természetben további alakulásokra szolgálnak anyagul.

Ezt a halhatatlanságot igéri nekünk a monizmus. A természet kezdete és vége mindennek. Belőle eredünk és beléje térünk vissza és a folytonos változásnak, a „lét özőnének” e szemléletében megtaláljuk az élet gyönyörűségét. „Akár a hegyek szellős magaslatait vizsgáljuk, akár a tengerek magikus világát, akár a messzelátóval kutassuk a csillagos ég regeteg világait, vagy nagyítóval tanulmányozzuk az elenyésző kicsinyiségek életét, az isteni természet mindenütt az élvezetek kiapadhatatlan forrásait tárja elénk. Az emberiség legnagyobb része eddig vakon és érzéketlenül vándorolt az élet e tündér birodalmában, melyet az eddigi elméletek a siralom völgyének neveztek el.

Hanem most felnyitlak a szemek és látják, hogy a természet ismerete bő és kifogyhatatlan anyaggal látja el nemesak értelmét, hanem a szívét is.”

Daczára ez ódai fellendülésű kijelentéseknek a monizmus nem egyéb mint a pantheizmus. Parmenidestől kezdve Skotus Eigina, Spinoza és Hegel különböző időkben, különböző alapokon ugyan ezt hirdették.

Az emberiségnek személyes Istenre van szüksége, a kihez bajaiban felfoháskodjék és a kitől az élet-harczában segílyt várjon.

Ime három felfogás a lélek halhatatlanságáról. Az Egyetértés vasárnapi száma mint külön álló létezőt tekint a lelket. A monizmus tudni sem akar róla. A hűvét ezikk mint az anyag egy fenséges megnyilatkozását, mint egy lényegében még meg nem ismert, de nyilvánulásaiban végtelen hatalmas alkotó és romboló erőt állítja elénk. Melynek keletkezését s a test felbomlása utáni sorsát kinem fűrkészheti, de mint minden erőnek fennmaradását rendítenül hiszi.

Mert ezt a kis kört, amit az ember tudománya kitud kutatni, a megismerhetetlen oceánja veszi körül. A kik kevésbé dolgoznak a rajongással, mint inkább a jozan és önmagát ellenőrző értelemmel, tudjuk, hogy a tudomány nem fogja megfejteti a lét végső rejtélyeit. És ez a mi vigaszunk! A radikális tudomány támadásainak azt szegezzük ellenébe, hogy a megismerhető világon túl még egy végtelen világ nyílik meg a föltevések számára. E föltevésekből a legjobbat választjuk ki és azt rejtetjük szívünk fenekén, mint gyógyszert az élet küzdelmeiben kapott sebeinkre. Korlátoltak vagyunk az ismeret dolgában, de jól van ez így. Ki tudja, mily kegyetlen csakugyan a valóság, és nem jobb-e az álom, a melynek még az az érdeme is megvan, hogy valóság lehet.

X.

hogy eddigi állásában kötelességét pontosan teljesíti épp úgy a mint erre az aradi és piskii személynzet is kötelezte magát. Janza Vazul szolgabíró beszédét intézett hozzájuk, melyben kötelességeik pontos teljesítésére figyelmeztette őket, valamint arra is, hogy a ki este 9 óráig az ívet alá nem írta, parancsa van arra, hogy az illetőt az állomásról eltávolítsa s lakását karhatalommal kiürítse. Ekkor Spiegel Sándor a mindenki által szeretett és tisztelt osztálymérnök állott fel a harmadik osztályú váróterem ablakába, s hivatkozva azon bizalomra, melylyel az egész személynzet irányába mindig viseltetett, egy szívhez szóló, lelkesítő beszédet intézett hozzájuk, elmondta, hogy jól tudják, miszerint az egész mozgalom alatt ügyüket lelken viselte, a személynzet javát minden időben előmozdítani törekedett, most e válságos pillanatban se vonják meg tőle bizalmukat s valamint ő elsőnek írja alá az ívet, ők se tagadják meg annak aláírását. Erre falrengető éljenezés tört ki mindenkinék ajkán s hangos szóval kiáltották: elfogadjuk, aláírjuk s mindenki sietett a főnöki irodába, hogy aláírja a szolgálat megkezdését bizonyító nyilatkozatot.

Erre a béke helyre állt, oly föltétlen ösztönzéssel, hogy a rendes személyvonat hat órákor minden akadály nélkül elindult, magával vive a felgyülemlött postát is melyben 130 ezer korona értékű küldemény is volt. Az emberek siettek jegyet váltani, hogy felhasználhassák az első vonatot, melyen dolgaik elintézésére utazhattak. A bizottság még azt sem tartotta szükségesnek, hogy katonaságot küldjön a vonat biztonságára.

Azóta minden a rendes kerékvágásban megy, mintha semmisen történt volna.

A vasutasok egy nagy csalódással, a közönség és az ország kormányzata egy rémes tapasztalással gazdagabb.

„Isten óvja nagy csapástól mi magyar hazánkat.”

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Ezerév.** Május másodika hivatalos ünnepségnek napja. Édes hazánk ezeréves életéért mondanak hálaadó imákat a templomokban és közintézetekben mindenütt e napon. Zsilvölgyünkben nem a törvény, hanem a lángoló hazaszeretet soha kinem alvó lángjának melege ünnepeltet. A rom. kath. templomban Gróf Tol-dalagi Samu, a reformátusban pedig Kósa Mihály tatanak istenítiszteletet, hová tanáraik, tanítók vezetése alatt felvonulnak az iskolák tanulói. A hálaadó imák elhangzása után az állami iskola növendékei visszatérnek a nagy iskola termeibe, a hol Fekete József az intézet helyettes igazgatója méltatja a nagy nap jelentőségét; a nagyobb gyermekek szavalnak s Kovács József vezetése alatt az iskola dalárdája hazafias alkalmi énekeket énekel. Az ünnepély nyilvános, a nagy közönséget szívesen látják.

— **Halálozás.** Priváry Géza gimnasiunai igazgatót súlyos vesztés érte: édes atyja Priváry János Szeged városi hivatalnok f. hó 29-én rövid szenvedés után elhunyt. A nagytevékenységű hivatalnok halálával érzékeny vesztés érte a várost is, mert vele elköltözött egy vasszorgalmu és közszeretnek, közbecsülésnek örvendő munkás, ki évek hosszú során mindig lelken viselve a város jövőjét, állandóan annak érdekeiben munkált.

— **Neveljünk az életnek.** A 12 évet betöltött, — a mindennapi tankötelezettségnek eleget tett azon ismétlődő tankötelesekről van szó, kik részint fiatal korukra, részint gyenge szervezetükre való tekintettel az általános kenyérkeresetet nyújtó kötelekbe, a bányászat kötelekébe fél nem vehetők. Évek óta keresi Andreics János bányatanácsos azt a modot, a melylyel egy a fiuknál, mint lányoknál, e korban a kóborlást kedvelő ifjú, hasznos hajó foglalkozással lehetne kieserőlni. Ezért hívta össze s egészítette ki egy néhány tanügyi emberrel a memorandum készítő bizottságot a Casino nagy-

termében. Mult hó 23-án a tanácsos. A megjelent tizenhat tag valamennyitől kikérte elnökölő a véleményét. Végül az elhangzottakat összevonva elfogadásra ajánlotta Schreiner József és Fekete Józsefnek csoportosított indítványát és pedig, hogy tétessenek határozatos lépések egy gyermekjatekkészítő intézet felállítására, mely legyen kapcsolatos faragással, lombfűrészeléssel, disztárgyakkészítéssel stb., továbbá, hogy töltsék be az évek óta üresedésben lévő munkamesteri állás s ennek vezetése alatt tanulják meg a lányok a szabáztatot, ruhakészítést csipkeverést stb. A bizottság ezt nagy lelkesedéssel fogadta el, elnök megbízta Zádory Károly jegyzőt a memorandum megszerkesztésével.

— **Közügyülés.** Petrozsényi nagyközség előjárósága május hó 3-án délután 2 órájára rendkívüli képviselői közgyűlésre hívta össze a képviselőtestületet. A közgyűlés tárgysorozatának egyes pontjai községünk fejlesztését célozzák, de van sok olyan pont is benne, mely újabb meg újabb anyagi áldozathozatalra kötelezi a községet, míg van aztán olyan pontja is, melynek életbe-lerptetése szép jövedelmet is lesz hivatva teremteni. E tárgysorozatot érdekességénél fogva a következőkben szóról-szóra bemutattuk:

1. Előjárósági előterjesztés az 1904 év február hó 29-én megtartott közgyűlésben hozott határozatok végrehajtásáról. 2. 1903 év december hó 17-én tartott közgyűlésben 130 szám alatt hozott határozattal a községi közgyám fizetésének 300 koronában leendő megállapítása és névszerinti megszavazása. 3. A községi gymnasium építéséhez szükséges és még hiányzó 10.000 korona községi hozzájárulásnak végleges elhatározása és névszerinti megszavazása. 4. Özevgy Hejas Józsefné kérvényének tárgyalása néhai férje 3 havi fizetése és lakbérének megszavazása és folyosítása iránt. 5. Blascheck Aladár mérnök részére a folytatólagos munkálat elkészítéséért 400 koronatiszteltidj megállapítása. 6. A községi iparostanoncz iskolának hiányzott tanerő javadalmazására 207 korona megszavazása. 7. Muntyán Juon petrozsényi lakos által 800 koronáért községi dögter cöljára felajánlott területre vonatkozólag határozathozatal. 8. Hullázegető kemence építésének végleges elhatározása, névszerinti megszavazása és az építési szerződésnek megkötésére vonatkozó megbízás megadása. 9. Községi vágóhid telekhez utólag vásárolt részletért 400 korona vételárának névszerinti megszavazása és a szerződésnek jóváhagyása. 10. Az új dögteren építendő gyepmesteri lakásról készült terv és költségvetésnek tárgyalása, az építés elhatározása és a költségeknek megszavazása. 11. A régi dögteren épült lakház és teleknek örökáron eladása tárgyalban Szurd Ruszu és neje petrilai lakos vevőkkel 1000 korona vételárban megkötött adásvételi szerződés jóváhagyása. 12. Az 1904. évi községi költségvetésre vonatkozó törvényhatósági határozat kihirdetése. 13. Az 1903. évi adóügyi munkálatok végzése és az 1904. évi adóösszeírás teljesítéséhez alkalmazott kisegítő részére 240 korona összeg megszavazása. 14. Előjárósági előterjesztés az erdélyi egyleti bank 197 korona 78 fillér követelése kifizetésére vonatkozólag. 15. Községi gymnasium felügyelő bizottsága által 1902-1903 iskola évről bemutatott zárszámadás felülvizsgálásáról az előjáróság előterjesztése. 16. Weisz Ignác és társai kérelmének tárgyalása a piaci árúhelyek rendezése illetve kijelölése tárgyában. 17. József főherczeg Szanatorium egyesület 1040 sz. alatt iktatott kérésének tárgyalása „Emlékkönyv” megrendelése iránt. 18. Több rendbeli számlák kifizetésének engedélyezése. 19. Előjáróság bejelentése, hogy Somogyi Sándor eltávazása folytán községi gyepmesternek Schuller Györgyöt alkalmazta. 20. Előjárósági előterjesztés Szekál Ferenc és neje illetőségének elismerése tárgyában. 21. Árunk a járdán és boltok előtt való lerakása, állítása és kialakítása tárgyában készített szabályrendelettervezet tárgyalása. 22. A nyilvános vigalmak, multságok és előadások engedélyezése, valamint az engedélyek után fizetendő díjak szabályozása tárgyában készített szabályrendelet tervezet tárgyalása.

— **Feleskettek 36-ot** a rendes szolgálatra, 7-et pedig a pottartálékba. Az idei sorozáson katonáknak nem nagy volt az aratása. A petrozsényi járásban az I. korosztályból 138, a II. korosztályból 95, a III. korosztályból 67, idegen 187, tehát 487 katonaköteles állott elő, kik közül bevettek összesen, a mint említettük, 43-at.

— **Tüzeset.** Mult hó 29-én éjjel Ullmán Lipót Kossuth Lajos utcái házának udvarán a szemétdomb anyaga meggyuladt. Ettől tüzet kapott volna a mellette lévő szomszédház fedele is. A szomszédok tüzlárma nélkül eloltották. Régi közmondás: „a gazda szeme járjon

elől s naphanyatlás után is övé legyen az utolsó pillantás”. Szolgáljon ez intőpéldául.

— **Két erdőégés.** Ugy látszik, hogy a tavasz kezdetével megint bekövetkeznek az erdőégések. Pásztor-gyermekek rokonéztárlásának tekintendő-e az ilyen pusztulás, vagy rosszakaratú felbőltök szándékos gyújtogatásának, arra az illetékes hatóság van hivatva. Lupényben m. hó 26-án másnap pedig Dealu-Bábin volt nagy erdőégés, melyet a csendőrség közbenjöttével, az előjáróság tagjainak felhívására, a lakosság eloltott.

— **Verekedés áldozata.** Bocza Dánt, feleségét és több társát április 24-én, vasárnap egy pár székely agyba-főbe verte. Egyiknek feje tört be, a másiknak hat fogát ütötték ki. A súlyos sérülések következtében Bocza Dán meghalt. Felboncolták s eltemették. Azt mondják hogy ő sem volt jobb verekedő társainak.

— **Talált hulla.** Paroseny közelében a csendőrség munkásruhába öltözött hullát talált. A nyomozást megindították; — a halott ismeretlen.

— **Katonák nálunk** igen jól érzik magukat. Hétfőn reggel három órákor érkeztek hozzánk 36 kocsin Pujról. A derék hadfiakat e rövid pár nap alatt annyira megszoktuk, hogy szívesen látnok őket itt állandóan. A trombiták csak ébresztőt, delet és takarodót jeleztek eddig. Nem volt tehát való az a rémhír a mit vidékünk nyugalmáról egy némely rossz Kacsá hápogott. Minden csendes, s biztos, hogy nem lesz szükség a riadóra.

— **Koborebek.** Általános a panasz, hogy az egész Zsilvölgyében koborebek veszélyeztetik a személybiztonságot. — Most, hogy melegebb időjárásnak nézünk elebe, üdvös dolgot követnénk el az illetékes közegek, ha az összes koborebek lebunkozását vagy lelőését elrendelnék. Hogy az így koborebek mennyi keletlen-séget okoznak a szög-bíró hivatalban, bizonyítja a sok panasz kutyaszőr melléklettel, de azért a kutya tulajdonos mégsem puhatolható ki, mert mint rendesen a tanuk semmit sem láttak.

— **Eddig nyolcszáz ezer** fenyőcsemetét szállított el a petrozsényi erdőgondnokság főnöke, felsőbb megbízás folytán a puji szolgabírói járás községeibe. Búszkeségére válhatnak minden erdőgondnokságnak az olyan csemetekert mint a milyen a livazényi mintaszerűen kezelt.

— **A pletyka.** Szorgalmas, törekvő varróleányról szól az ének, ki keserves munkájával tartotta fenn magát öreg anyjával együtt. A szobaúr régen szerette a különben jó nevelésű leánykát úgy, hogy el is jegyezte. A boldogság feszékének lehetett nevezni a szerény kis lakást, ahol az egyik szobában a házi kisasszony ke-reste a mindennapi kenyeret, a másikon pedig a szigorló orvos vőlegény buja a könyveket, hogy minél előbb megszerezze az orvosi oklevelet. Már az orvossá avatás nagy napja is közel volt, midőn egy napon a szomszédasszonyok valamelyike besugta a vőlegénynek, hogy menyasszonya minden hónapban egy titkos levelet kap színes borítékban egy nagy úrtól és őva intette a házasságra való lépéstől. A vőlegény kétségbeesve val-latora fogta menyasszonyát, ki beismerte, hogy minden hónapban kap színes borítékban egy-egy levelet, de hogy kitől, ezt csak az orvosi diploma elnyerése után fogja neki megvallani. A várra várt nap is bekövetkezett s most már a vőlegény követelte, hogy menyasszonya vál-taná be ígérését. Éppen elő akarta szedni a gyanúsító „corpus delicti”-ket, midőn az ajton kopogtatnak és két ur örömtől sugárzó arccal jelenti, hogy eljöttek Török A. és Társa budapesti bankházából, hogy a mai húzáson nyert nagy főnyereményt a sorsjegy visszaadása ellenében kiűzessék. Ekkor azután a menyasszony, aki véletlenlül összerakta a Török bankháztól havonta érkező színes borítékú leveleket, bebizonyította vőlegényének, hogy nem valami titokzatos levelek voltak ezek, hanem a szerencsés Török bankház, Budapest, Teréz-körút 46. szám alatti főüzletéből jöttek, ahol sorsjegyeit vásárolta s csak a pletyka akarta rosszakaratával szerencsésjétől megfosztani.

Hasznos tudnivalók.

A csecsemők táplálása.

Azt hisszük, hogy e tárgy nagy fontosságánál fogva kiváló képen fogja érdekelni a szülőket, azért Dr. Bá-kay János egyetemi professor és kiváló gyermekorvos utasításaira akarjuk felhívni a nagy közönség figyelmét.

Ha a gyermekhalandóságot az első életév lefolyása alatt figyeljük meg, szomorúan tapasztaljuk, hogy a ha-

lázolás e zsenge életkorban alig kisebb, mint a 80 éves aggastránok halálózási százaléka. A gyermekhalandóságot az első életévben kétszázalékosan elsősorban a táplálás módja befolyásolja. — Ott, a hol az anyák a természetes táplálástól csak ritkán térnek el, a halálózási arány esekély; ott ellenben, a hol a mesterséges táplálás úgy szolván teljesen kiszorította a természetes táplálást, a csecsemők halálózása megdöbbentően nagy.

A statisztika ijesztő adatokkal bizonyítja, hogy a hol az anya szoptatja gyermekét, mint Svéd- és Norvégországban: száz gyermek közül csak 10—12 hal meg, míg ellenben Bajorországban és Württembergben, hol a mesterséges táplálás a köznép között is nagyon el van terjedve, 31 illetve 34 a halálózási százalék. Érdekes München statisztikája, hol a természetesen táplált csecsemők közül átlag 17 százalék hal el; míg a mesterségesen táplált csecsemők között 83 a halálózási százalék. Átlag csakis 17 százalék lépi át az első életévet.

A természetes táplálás kiváló nemzetgazdasági jelentőségét már a régi kor nagy elméi is elismerték, így a „Korán”, az izlammak szentírása, határozottan előírja az anya általi táplálást; Lykurgus, a spártaiak bölcs törvényhozója törvénybe iktatta a csecsemők természetes táplálásának kötelezettségét. Szomorú jelenség, hogy a mesterséges táplálás terjedése kétszázalékosan lépett tart a civilizáció terjedésével s hogy ijesztően fogy azon anyák száma, kik saját maguk táplálják gyermeküket. Kétszázalékosan bizonyítják, hogy a természetes táplálás a legjobban biztosítja a csecsemő egészségét, a kisdéd életét. Ebből kifolyólag oda kell törekednünk, hogy az anya, ha bir a szoptató nő kötelességével, minden esetben maga táplálja gyermekét. Ez a kötelesség érvényével bir úgy a földhözragadt szegényre, mint a földi javukban dúskáló gazdagra, s azon anya, ki ennek a kötelességnek, alapos ok nélkül, nem felel meg, oly mulasztást követ el, melyet később jóvátenni alig lesz lehetséges. Mert mint J. J. Rousseau mondja: L'enfant a-t-il moins besoin des seins d'une mère, que de sa mamelle.

Hogy Amerika oly gyorsan benépesedett, Franklin Benjámint szerint, jórészt az a körülmény magyarázza, hogy az anyák saját maguk táplálják gyermekeiket, hogy Angliának egyes nagyvárosai, így Manchester rászolgálnak arra, hogy a gyermekek vágyóhíjának neveztesse el, a mesterséges táplálás nagy elterjedésének tudható be.

Minden orvosnak s a nagyközönség művelt részének nagy elhatározással arra kell hatnia, hogy az anya szoptassa gyermekét.

Kétszázalékosan azonban, hogy a természetes táplálás sokszor legyőzhetetlen akadályokba ütközik s az anyák akadályozva lehetnek eme kötelességük teljesítésében. A dajka által való szoptatás erkölcsi szempontból kifogásolható. Oly tápszerrel kell ez esetben pótolni a női tejet, mely azt kellőképpen helyettesítheti s a mellett racionális gondosan vezetett mesterséges táplálást kell végezni. Mesterséges táplálásra a különböző állati tejeiket összehasonlítva az emberi tejtel a tehéntej mellett egyedül a szamártej és kecsketej jöhet igazán szóba s mint az emberi tejet pótolni képes tápszer, legközelebb áll a nőtejhez a szamártej. Hollandiában erre a célra nagy szamaranyasztást üznek. Nálunk sem kellene 4 frankot fizetni egy literért mint Párizsban.

De ezért a mesterséges táplálásnál még is a tehéntejre szorulunk, bár a tiszta tehéntejet a gyermek nehezen bírja emészteni.

Higitani kell tehát a tejet a csecsemőkör különböző szakához viszonyítva. Tiszta tehéntejet a gyermek csak hathónapos korától kezdve kaphat, a mikor is a tej csukorral vagy tejcsukorral édesítendő. A tejkezelésnek egyik legfontosabb momentuma: a tej felforraltatása, melynek egyedül célja a tehéntejnek szennytől való megtisztítása, vagyis a belevegyült életképes csirákól bakteriumoktól való megszabadítása. A tejet minden étkezés előtt újra fűl kell forralni, mert míg a női tej szoptatáskor teljesen csira- azaz bakteriummentes, addig a kifejt tej s főleg a piacitej a bakteriumok egész halmazát mutatja s ez a csecsemő érzékeny emésztő rendszerében az egyensúlyt könnyen megbilentheti. A tejnek ily módon való sterilizálására leginkább ajánlható a Soxhlet-féle eljárás. (Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

Főmunkatárs: Fekete József.

Kiadó lakás.

A fűtezőn 2 szoba, konyha, kamara és pincze 1904. május 1-től kiadó.

Értekezhetni

Krausz Józsefnével.

A sz. Ferenc-rendi nővérek nagyszabeni tanítónőképzőintézete igazgatóságától.

Szám 81—1904.

Felvétel Tanítónőképzőbe.

A nagyszabeni tanítónőképzőintézet I-ső osztályába a következő 1904/905. tanévre felvételért folyamodhatnak 14 életévüket betöltött olyan leányok, kik a felső leánypiskolát, a polgári- vagy felsőbb leányskola, vagy leánygimnázium négy alsó osztályát sikerrel végeztek.

Felvételi vizsgálat nélkül, de pályázati kérvények alapján történik a felvétel.

A felvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók.

1. Keresztlevél.
2. Iskolai bizonyítvány a megelőző tanévről s az idei első félévi értesítő. Az évvégi bizonyítvány június hó 30-án feltétlenül beküldendő.
3. Orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanítói pályáról alkalmas voltáról.

A kérvényben kitéendő, hogy **bennlakó** vagy **bejáró** akar-e lenni a növendék. Bennlakási havidíj 36 korona (18 forint). A kérvényeket az intézeti igazgatósághoz június hó 15-éig kell benyújtani. A felvétel július hó első napjaiban lesz elintéztve, miről az érdekeltek azonnal értesítést nyernek.

A II. III. és IV. osztályba szintén vehetők fel új tanulók, ha kimaradás folytán hely üresedik.

A III. osztályba felvehetők olyanok is, akik kisdédvönői oklevelet szereztek vagy a felsőbb leányskola, esetleg a leánygimnázium hat osztályát végezték. Az ilyen tanulók az I. és II. évfolyam bülbüzeteti tárgyaiból vizsgálatot tesznek.

A bennlakásról prospektust szívesen küld az igazgatóság.

Nagyszabeni, 1904. április 23-án.

Dr. Bilinszky Lajos

képzőintézeti igazgató.

Kiadó üzlethelyiség.

Vulkánban, a legjobb forgalmi helyen egy 3 szobából, 1 konyha, pincze és kamarából álló üzlethelyiség bérbe kiadó.

Értekezhetni a tulajdonossal

Kolda János.

Értesítés.

Tisztelettel tudatom a Petrozsény és vidéke n. é. közönségét, hogy a rég fenállott petrozsényi I-ső zenekart új tagokkal szerveztem s a legújabb és legkitűnőbb darabokkal ellátva rendelkezésre állók és kérem a n. é. közönség becses pártfogását

Péter Károly

petrozsényi I-ső zenekarvezető.

Értesítés.

Nagyrabecsült megrendelőimet azzal a kellemes hírrel van szerencsém meglepni, hogy nemcsak a tavaszi, de a nyári időnyre is berendeztem már férfiszabó üzletemet a legnagyobb választékban a legfinomabb **angol szövetekkel** a **legdivatosabb** mintákban — s így becses megrendelésüket képes vagyok a legmagasabb igényeknek megfelelőleg a legjutányosabb árak mellett felelőség elvállalása mellett teljesíteni.

Magamat jóindulattal támogatásukba és pártfogásukba ajánlva vagyok

kiváló tisztelettel:

Mannheim Farkas

férfi-szabó.

Hitelt nyujtok

1—2—3 évre (kamat nélkül): városok, községek, megyék, vízszabályozó társulatok, mérnöki hivatalok, szövetkezetek, nagyobb uradalmak s más hitelképes testületeknek.

A hitelnyújtás szőlővesszőre és borra nem vonatkozik.

Egy amerikai gyorsfőző

és

egy háztartási mérleg ingyen.

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tulhalmazott raktárból világhírű s kiválóságukért általánosan kedvelt **mexikói ezüst-áruimat** és pedig:

6 drb. mexikói ezüst asztali kés,	
6 » » » evővillát,	
6 » » » evőkanalat,	
12 » » » kávéskanala	
6 » » » kiváló desszertkést,	
6 » » » desszertvillát,	
1 » » » mexikói ezüst levestmerítő kanalat,	
1 » » » » tejmerítőt,	
2 » » » eleg. szalon asztali gyertyatartót.	

46 drb. összesen 6 frt. 50 krajczár.

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy amerikai gyorsfőzőt és egy szavatosság mellett pontosan működő 12 1/2 kiló hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen fehér fém (belül is), melynek tartósságát és kiváló minőségét 25 évi jótállást vállalalok. Szétküldés a pénz előleges megküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

8—12

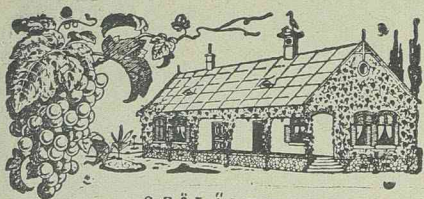
Sz. 1780/904.

Hirdetmény.

Az 1902. 1903 és 1904 évben keletkezett, még eddig meg nem adozott ipari és üzleti vállalatok, nem fix jövedelmű értelmi és mindenemű haszonhajtó foglalkozásokat érdeklő és III. osztályu kereseti adó alá tartozó adókiszámítási javaslatok az 1883 évi XLIV. t.-cz. 18 §-a értelmében azon célból tételnek folyó hó 25-én kezdődő — a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek 1903. évi üzletadójára vonatkozó adókiszámítási javaslatok pedig szintén folyó hó 25-én kezdődő — 8 napi közszemlére az alólírott hivatali helyiségébe, hogy azt ezen idő alatt mindenki megtekinthetvén, az őt vagy másokat érdeklő javaslatokra nézve netaláni észrevételeit ezen 8 nap alatt írásban a kir. pénzügyigazgatóságnál, azon túl pedig szóval a május hó 6-án Hátszegen összeülő adóivető bizottságánál megtehesse.

Petrozsény, 1904. április 24-én.

Előljárásság.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és
kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcsekélyebb gondozással felvehető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbbsé disze, anélkül, hogy legkevésbé helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki czímet egy levelezőlapon tudatja. Cím:

Ermeleki első szőlőültvénytelep Nagy-Kagya,
13-20 u. p. Székelyhid.

Dupla villanydelejes kereszt vagy csillag

D. R. G. M. 88503. sz.

gyógyít és felüdít jótállás mellett: köszvény, reuma, asthma (nehéz lelegzés), almatlanság, fülzugás, nehéz hallás, epilepsia (eskor), idegesség, étvágytalanság, sápkor, fogfájás, migren, tehetetlenség, influenza, valamint minden idegbetegségnél. Azon beteg, aki 88503. sz. készülékem által legfeljebb 45 nap alatt meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzét. Ahol már semmisem használt, ott kérem az én készülékemet megkísérteni; megvagyok győződve, készülékem biztos hatásáról.

A nagy készülék ára 6 korona,
idült betegségeknek alkalmazandó

A kis készülék ára 4 korona,
könnyebb betegségeknek alkalmazandó.

A központi elárusítóhely szétküld utánvétellel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére.

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3 sz.

8-12

A SZÁSZVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR Részvénytársaság

elfogad betéteket tisztán 4-5% kamattal mellett s fizeti a tőke-kamatadót,
Előlegez értékpapírokra (sorsjegyekre, részvényekre stb.) a törzsi árfolyam, illetőleg a névérték 80%-áig.
Kölcsönöz 3-4 havi lejáratu váltóra 6% kamat és 1% illeték mellett minden más ráfizetés nélkül.
Jelzálogkölcsönt ad óvadékokmány vagy adóslévalapján.
Nyílt hitelt nyújt kedvező feltételek mellett s az engedélyezett összegek részletei bármikor fölvehetők.
Visszleszámitól idegen és saját váltókat gazdák, iparosok, kereskedők és vállalkozók részére.
Minden tudakozódásra azonnal kimerítő felvilágosítást nyújt

a Szászvárosi Takarékpénztár R.T.

- 3-3

Kiváló szerencse Töröknél! Felülmulhatatlanul

kedvez főuradánknak a szerencse. Rövid idő alatt 15 millió korona nyereménynél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek; csak a legutóbbi időben is a legnagyobb nyereményt és pedig:

a 605.000	koronás nagy jutalmat az 57080. számú sorsjegyre,	a 80.000	koronás nyereményt a 83061 sz. sors-re
a 100.000	koronás nyereményt a 74366 sz. sorsj.-re	a 70.000	" " a 81161 " "
a 100.000	" " az 52528 " "	a 70.000	" " az 5498 " "
a 100.000	" " a 94780 " "	a 60.000	" " az 51613 " "
a 90.000	" " a 109780 " "	a 60.000	" " a 76347 " "
a 90.000	" " a 83610 " "	a 50.000	" " a 4036 " "
a 90.000	" " a 92787 " "		

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereményt.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydúsabb osztálysorsjátékában vegyen részt. A most következő magy. kir. szabadalmazott 14. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyeremény

jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben 1.000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom 600.000, 1 nyeremény 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 korona és még sok egyéb; összesen 55.000 nyeremény és jutalom 14.459.000 korona összegben.

Az I. osztályu sorsjegyek tervszerű árai:

1/8 eredeti sorsjegy frt — 75 v. kor. 1.50; 1/4 eredeti sorsjegy frt 1.50 v. kor. 3.—

1/2 " " " 3.— " " 6.—; 1/1 " " " 6.— " " 12.—

A sorsjegyeket utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.

Hivatalos tervézet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

folyó évi május hó 17-ig

bizalommal hozzánk beküldeni, miután a huzás már május 17. és 18-án lesz.

TÖRÖK A. és T^{SA}

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főuradánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: Teréz-körút 46/a I. fiók: Váci-körút 4/a.

II. fiók: Múzeum-körút II/a. III. fiók: Erzsébet-körút 54/a.

Rendelőlevél levágandó. TÖRÖK A. ÉS TÁRSA bankháza Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervszettel együtt küldeni.

Az összeget.....korona összegben) utánvételezni kérem)
) postautalvánnyal küldöm.) A nem tetsző törölendő
) mellékelem bankjegyekben (bélyegekb.))

Pontos cím.

Üzletáthelyezés.

Midőn nagyrabecsült megrendelőim és vevőimnek becses tudomására van szerencsém hozni, hogy úgy épület és disz-bádogos üzletemet, valamint a tulajdonomat képező „Petrozsényi első temetkezési vállalat” — ot úgy lakásomat és műhelyemet áthelyeztem Ullmann Lipót urnak Kosuth Lajos utcán (főut) levő épületébe — egyben legyen szabad e helyen azt is jelezni, hogy mindkét nagyszabású üzletemet anyagi áldozatot nem kimélve, nagy tőkebefektetés árán berendeztem úgy, hogy elvállalhatok az építkezés és a diszbádogos szakmába vágó bármily nagyméretű munkálatot a legmagasabb igényeknek megfelelőleg felelősség és jótállás mellett a legutányosabb árakon; ugyanigy bővítettem ki temetke-

zési vállalatomat oly nagy arányban, hogy képes vagyok bármely perczben ellátni és elvégezni a legegyszerűbbtől kezdve a legfényesebb temetést.

Üzletem minden nap este 9 óráig nyitva van és rendelkezésre áll.

A n. é. közönség b. pártfogásába ajánlva magamat vagyok tisztelettel

Sároossy József.

5 koronáért

küldök 4 1/2 kilo (kb. 50 drb.) kevésbé megsérült finom enyhe

pipere-szappant

rózsa, liliumtej, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágból szépen összeválogatva. A pénz előzetes meg-

küldése, vagy utánvétellel küldi:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII. ker., Bezerédy-utca 3 szám.

Ny. Figuli Antal gyorsajtóján Petrozsény.